

N:o 2.

Ank. till Riksdagens Kansli den 12 Maj 1871, kl. 11 f. m.

*Sammanstatta Stats- och Bevillnings-Utskottets Utlåtande, i anledning
af fattadt beslut angående folkskoleavgiftens uppförande
såsom statsinkomst.*

Genom bifall till hvad Stats-Utskottet uti dess Utlåtande N:o 76, i anledning dels af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående bidrag af statsmedel till aflönning af lärare vid folkskolor och småskolor, dels af åtskilliga i samma ämne väckta motioner, under litt. g) hemställt, har Riksdagen bland annat beslutit, att, jemte det ett anslag af 575,000 R:dr, motsvarande det beräknade beloppet af folkskoleavgiften, skulle i riksstaten uppföras såsom bidrag till aflönande af lärare och lärarinnor vid folkskolor och så kallade småskolor, nämnda afgift i stället borde såsom statsinkomst uppföras. Utskottet har derjemte förklarat, att, i den händelse Riksdagen, såsom nu är fallet, bifölle Utskottets hemställan i berörda hänseenden, Utskottet ville meddela särskildt yttrande i afseende å frågan, huruvida folkskoleavgiften borde, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, bland statsverkets ordinarie inkomster upptagas, eller dermed skulle förfaras i enlighet med det förslag Herr C. A. Jönsson uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (N:o 167) framställt, nemligen att folkskoleavgiften antingen måtte hänföras till sitt ursprung, första artikeln af bevillningsstadgan, eller ock upptagas bland extra ordinarie inkomsterna, såsom under alla omständigheter varande af bevillnings natur.

Bih. till Riksd. Prot. 1871. 4 Saml. 2 Afd. 2 Häft.

För afgifvande af detta yttrande har Stats-Utskottet ansett nödigt att med Bevillnings-Utskottet öfverlägga, hvadan frågan blifvit, jemlikt 47 § Riksdags-ordningen, af Sammansatt Stats- och Bevillnings-Utskott behandlad.

Innan detta Utskott går att meddela yttrande i berörda fråga, bör Utskottet i korthet redogöra för tillkomsten af ifrågavarande afgift. I sådant hänseende får Utskottet i minnet återkalla, hurusom, sedan den år 1812 för första gången införda personliga skyddsafgiften blifvit vid 1840—1841 årens riksdag, efter att hafva utgått med omvexlande belopp, bestämd till 24 skillingar banko för man och 12 skillingar banko för qvinna, denna afgift vid påföljande, eller 1844—1845 årens riksdag, då fråga uppstod om lämpligaste sättet att bereda nödiga tillgångar för folkundervisningens ändamålsenliga ordnande i öfverensstämmelse med föreskrifterna i Kongl. Stadgan af den 18 Juni 1842, nedsattes till hälften, hvarvid tillika beslöts, att ett emot nyssberörda nedsättning svarande belopp, eller 12 skillingar banko för man och sex skillingar banko för qvinna, borde, utan särskildt undantag för gemenskapen vid Arméen och Flottan, till folkundervisningens befrämjande inom hvarje församling, eller, der flere församlingar om en skola sig förenat, inom dessa gemensamt anslås och utgå, hvarvid likväl i de städer, hvarest skolundervisningen besörjdes såsom en för hela staden gemensam angelägenhet, anslaget komme att tillfalla hela staden. Denna folkskoleafgift fastställdes genom Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 13 Mars 1846, hvaruti jemväl meddelades erforderliga föreskrifter angående afgiftens uppbärande och redovisning m. m. Enligt dessa föreskrifter skulle nämnda afgift påföras, uppbäras och indrifvas i sammanhang med kronouppbörden och genom de Kronans och städernas tjenstemän, som med denna uppbörd hade befattning, hvarefter och sedan leverering af medlen i landtränterierna egt rum, dessa borde efter skeende requisition till vederbörande skolstyrelser aflemnas. För det härmed förenade besvär tillades kronofogdar och häradskrifvare å landet samt städernas uppbördsmän, genom Kongl. Cirkuläret den 16 December 1847, en provision af en procent i hufvudstaden och en och en tredjedels procent i öfriga delar af riket, beräknad å det debiterade beloppet af folkskoleafgift. Efter det nya myntsystemets införande blef, genom Kongl. Kungörelsen den 17 Maj 1861, folkskoleafgiftens belopp, i likhet med mantalspenningarne och den personliga skyddsafgiften, jemnad till 40 öre för man och 20 öre för qvinna; och skulle folkskoleafgiften, enligt stadgandet i sistberörda Kongl. Kungörelse, utgå ej mindre af hvar och en i mantalslängd upptagen person, som jemlikt gällande författningar borde utgöra mantalspenningar, än ock af den icke värfvade delen af gemenskapen vid Arméen och Flottan. I följd af Kongl. Förordningen angående

mantalspenningars utgörande af den 24 April 1863 upphörde från och med år 1864 den befrielse från mantalspenningars utgörande, som den icke värfvade delen af gemenskapen vid Arméen och Flottan förut åtnjutit. Från och med sistnämnda år hafva de trenne under olika benämningar förekommande personela afgifterna mantalspenningar, folkskoleavgift och personlig skyddsavgift utgått med lika belopp, nemligen 40 öre för man och 20 öre för qvinna, och af samma personer nemligen af alla dem, som enligt gällande författningar skola utgöra mantalspenningar.

Vid sådant förhållande skulle det otvifvelaktigt leda till den största enkelhet och reda, om dessa trenne afgifter, som hvar för sig debiteras, uppbäras och redovisas, till en enda sammanfördes. Då emedlertid sådant skulle medföra rubbning ej mindre i förhållandet emellan de ordinarie statsinkomsterna och hvad Riksdagen till fyllande af statsbehofven såsom bevillningar sig åtager, än äfven i Riksdagens redan fattade beslut att mantalspenningarne skola såsom ordinarie statsinkomst för nästa statsreglering särskildt upptagas och beräknas, kan någon så genomgripande förändring nu väl icke ifrågasättas, desto mindre som något så vidsträckt förslag icke till behandling för Utskottet föreligger; men, ledt af sådana åsikter angående lämpligheten och behofvet af förenkling i uppbörds- och redogörelseverket, anser Utskottet sig icke böra förorda Kongl. Maj:ts nådiga framställning, att folkskoleavgiften skulle såsom ordinarie statsinkomst särskildt upptagas. På sätt ofvan förmäles, är folkskoleavgiften ursprungligen, så att säga, utbruten ur den personliga skyddsavgiften, som minskats med samma belopp, hvarmed folkskoleavgiften utgått, och ett återförande af denna sednare avgift till den personliga skyddsavgiften och begge afgifternas sammansläende till en enda synes Utskottet i flera hänseenden vara lämpligt. Derigenom vinnes lättnad och enkelhet vid debiteringen, uppbörden och redovisningen för dessa afgifter. Derigenom undgår man att till ordinarie statsinkomsterna öfverflytta en avgift, som ursprungligen varit af bevillnings natur och derigenom undvikas de utgifter, som enligt Kongl. Cirkuläret den 16 December 1847, på sätt ofvan förmäles, nu såsom provision å den debiterade folkskoleavgiften till kronofogdar och häradskrifvare samt uppbördsmän i städerna utgå. Någon ersättning för upphörande af berörda provisioner torde så mycket mindre böra ifrågasättas, som det med debiteringen, uppbörden och redovisningen af den särskilda folkskoleavgiften förenade, icke obetydliga besvär, hvarför provisionen utgjort vedergällning, kommer, i händelse af bifall till Utskottets förslag, att upphöra, och provisionen varit vederbörande tillförsäkrad endast tills vidare och intilldess, i sammanhang med skeende lönereglering *eller eljest*, annorlunda kunde varda föreskrifvet.

På grund af hvad Utskottet anført, får Utskottet vördsamt hemställa, att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga framställning, angående folkskoleafgiftens upptagande bland statsverkets ordinarie inkomster, ville besluta, att denna afgift skall från och med år 1872 med den enligt 1:sta Artikeln af Bevillningsförfordningen utgående personliga skyddsafgiften sammanföras under en enda benämning: *personlig skyddsafgift*, och att denna afgift från och med samma tid skall erläggas utaf hvar och en i mantalslängd upptagen person, som, enligt gällande författningar, skall utgöra mantalspenningar,

för man med	80 öre
och för qvinna med	40 öre;

lärande, i händelse af bifall till Utskottets förevarande hemställan, Riksdagen böra anmoda Bevillnings-Utskottet att vidtaga de åtgärder, som, i anledning af Riksdagens beslut i frågan, kunna på bemälda Utskott ankomma.

Stockholm den 12 Maj 1871.

På Utskottets vägnar:

Axel Odelberg.